

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN  
EN KONINKRIJKSRELATIES

I N G E K O M E N

1 9 DEC 2001

Onderdeel:

Agenda:

RAPPEL NA

WEKEN

Aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken  
en Koninkrijksrelaties

Postbus 20011

2500 EA 'S-GRAVENHAGE

ons kenmerk	red/typ jdijk/jl699	bijlage(n)	inlichtingen bij dhr. J.W.P. van Dijk tel. 0341-567157	datum
0122202				17. DEC. 2001

onderwerp:  
aanpassing stemmachines.

Geachte dames en heren,

Op 19 januari jl. is door middel van een conferentie het startsein gegeven voor het project Ermelo Onbelemmerd en Zorgzaam. Einddoel van dit project is van Ermelo een voorbeeldgemeente te maken als het gaat om het volwaardig participeren van mensen in de maatschappij. Dit heeft niet alleen betrekking op het opheffen van bouwkundige of infrastructurele belemmeringen. Het gaat ook om het zoveel mogelijk wegnemen van ideeën en houdingen die het zelfstandig functioneren van mensen bemoeilijken.

Het streven is erop gericht alle beleidsmakers, ondernemers en inwoners van de gemeente Ermelo in de komende drie jaar te doordringen van het feit dat Ermelo een zorgzame gemeenschap is die specifieke eisen stelt aan het sociale verkeer. Zo zal de maximale toegankelijkheid van gebouwen, openbare ruimten en samenleving als vanzelf deel moeten gaan uitmaken van hun plannen. Ook zal over drie jaar een aantal plannen gerealiseerd moeten zijn waarin dit tot uitdrukking komt. Onze ambitie is dat, als optelsom hiervan, Ermelo dan landelijk een voorbeeldfunctie zal hebben.

Ermelo is al meer dan 100 jaar een gemeente waar een aantal grote instellingen is gevestigd. In verband met het streven naar vermaatschappelijking van de zorg zijn deze thans gewikkeld in een veranderingsproces. Er worden voorwaarden geschapen voor een zo zelfstandig mogelijk functioneren van mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking. Ondanks de deconcentratie die plaatsvindt, blijft Ermelo een gemeente met relatief veel inwoners met een beperking of stoornis.

Door de aanwezigheid van Sonneheerdt, een landelijk bekende instelling voor blinden en slechtzienden, wonen in onze gemeente naar verhouding ook veel mensen met een visuele beperking. Een van de problemen waarvan wij ons bewust zijn geworden, is het feit dat mensen met een visuele beperking niet zonder hulp gebruik kunnen maken van stemmachines. Het gebruik maken van het stemrecht op een zodanige wijze dat geheimhouding is verzekerd, is een van de grondrechten in onze democratie. De wijze van inrichting van stembureaus is met het oog daarop tot in detail geregeld. Voor mensen met een visuele handicap blijft het zelfstandig gebruik maken van dit grondrecht een fictie.

1072006

Dit terwijl het met de huidige technische kennis mogelijk moet zijn om een stemmachine aan te passen. Naar wij hebben vernomen is dit overigens in Ierland al gerealiseerd.

In samenspraak met de Stichting Beheer Sonneheerdt hebben wij contact gezocht met de producent van stemmachines (NEDAP). Naar ons is gebleken, bestaat er wel de bereidheid om de bedoelde aanpassingen te ontwikkelen. Daarmee is echter een zodanig hoog bedrag gemoeid dat het ondenkbaar is dat een gemeente als de onze daartoe opdracht kan verlenen.

Wij willen dit probleem graag in uw aandacht aanbevelen. Zoals vermeld, ligt het niet in ons vermogen om zelf een afdoende oplossing voor onze inwoners te realiseren. Wel zijn wij graag bereid om - indien gewenst - een bijdrage te leveren aan een oplossing, bijvoorbeeld door deel te nemen in een werk- of klankbordgroep. Ook de Stichting Beheer Sonneheerdt is bereid een aandeel te leveren. Deze stichting heeft in ruim 75 jaar een schat aan ervaring en kennis verworven op het gebied van zorg voor mensen met een visuele beperking. Het lijkt ons een goede gedachte om door regelgeving te bevorderen dat op zekere termijn alleen nog aangepaste stemmachines gebruikt kunnen worden. Het Rijk bepaalt immers, op voorstel van de Kiesraad, aan welke eisen stemmachines dienen te voldoen. Voordeel is dat de ontwikkelkosten dan worden verdeeld over alle gemeenten.

Wij zien met belangstelling uit naar uw reactie.

De voorzitter van de Stuurgroep EOZ,



P.C.M. Meijer.

18 DEC 2001

Kiesraad

Afdeling:

Agenda:

RAPPEL NA

KR 2001/10108

Aan de Kiesraad  
Postbus 20011  
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

02/11

ons kenmerk	red/typ jdijk/jl699	bijlage(n)	inlichtingen bij dhr. J.W.P. van Dijk tel. 0341-567157	datum
0122202				17. DEC. 2001
onderwerp: aanpassing stemmachines.				

Geachte dames en heren,

Op 19 januari jl. is door middel van een conferentie het startsein gegeven voor het project Ermelo Onbelemmerd en Zorgzaam. Einddoel van dit project is van Ermelo een voorbeeldgemeente te maken als het gaat om het volwaardig participeren van mensen in de maatschappij. Dit heeft niet alleen betrekking op het opheffen van bouwkundige of infrastructurele belemmeringen. Het gaat ook om het zoveel mogelijk wegnemen van ideeën en houdingen die het zelfstandig functioneren van mensen bemoeilijken.

Het streven is erop gericht alle beleidsmakers, ondernemers en inwoners van de gemeente Ermelo in de komende drie jaar te doordringen van het feit dat Ermelo een zorgzame gemeenschap is die specifieke eisen stelt aan het sociale verkeer. Zo zal de maximale toegankelijkheid van gebouwen, openbare ruimten en samenleving als vanzelf deel moeten gaan uitmaken van hun plannen. Ook zal over drie jaar een aantal plannen gerealiseerd moeten zijn waarin dit tot uitdrukking komt. Onze ambitie is dat, als optelsom hiervan, Ermelo dan landelijk een voorbeeldfunctie zal hebben.

Ermelo is al meer dan 100 jaar een gemeente waar een aantal grote instellingen is gevestigd. In verband met het streven naar vermaatschappelijking van de zorg zijn deze thans gewikkeld in een veranderingsproces. Er worden voorwaarden geschapen voor een zo zelfstandig mogelijk functioneren van mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking. Ondanks de deconcentratie die plaatsvindt, blijft Ermelo een gemeente met relatief veel inwoners met een beperking of stoornis.

Door de aanwezigheid van Sonneheerdt, een landelijk bekende instelling voor blinden en slechtzienden, wonen in onze gemeente naar verhouding ook veel mensen met een visuele beperking. Een van de problemen waarvan wij ons bewust zijn geworden, is het feit dat mensen met een visuele beperking niet zonder hulp gebruik kunnen maken van stemmachines. Het gebruik maken van het stemrecht op een zodanige wijze dat geheimhouding is verzekerd, is een van de grondrechten in onze democratie. De wijze van inrichting van stembureaus is met het oog daarop tot in detail geregeld. Voor mensen met een visuele handicap blijft het zelfstandig gebruik maken van dit grondrecht een fictie.

Dit terwijl het met de huidige technische kennis mogelijk moet zijn om een stemmachine aan te passen. Naar wij hebben vernomen is dit overigens in Ierland al gerealiseerd.

In samenspraak met de Stichting Beheer Sonneheerdt hebben wij contact gezocht met de producent van stemmachines (NEDAP). Naar ons is gebleken, bestaat er wel de bereidheid om de bedoelde aanpassingen te ontwikkelen. Daarmee is echter een zodanig hoog bedrag gemoeid dat het ondenkbaar is dat een gemeente als de onze daartoe opdracht kan verlenen.

Wij willen dit probleem graag in uw aandacht aanbevelen. Zoals vermeld, ligt het niet in ons vermogen om zelf een afdoende oplossing voor onze inwoners te realiseren. Wel zijn wij graag bereid om - indien gewenst - een bijdrage te leveren aan een oplossing, bijvoorbeeld door deel te nemen in een werk- of klankbordgroep. Ook de Stichting Beheer Sonneheerdt is bereid een aandeel te leveren. Deze stichting heeft in ruim 75 jaar een schat aan ervaring en kennis verworven op het gebied van zorg voor mensen met een visuele beperking. Het lijkt ons een goede gedachte om door regelgeving te bevorderen dat op zekere termijn alleen nog aangepaste stemmachines gebruikt kunnen worden. Het Rijk bepaalt immers, op voorstel van de Kiesraad, aan welke eisen stemmachines dienen te voldoen. Voordeel is dat de ontwikkelkosten dan worden verdeeld over alle gemeenten.

Wij zien met belangstelling uit naar uw reactie.

De voorzitter van de Stuurgroep EOZ,



P.C.M. Meijer.

Min BZK			
afdeling: <del>KIE</del> RAND (2W)			
agendano: 01/102663			
Ingek.: 21 DEC. 2001			

Aan het Ministerie van Sociale Zaken en  
Werkgelegenheid  
Postbus 90801  
2509 LV 'S-GRAVENHAGE

ons kenmerk	red/typ jdijk/jl699	bijlage(n)	inlichtingen bij dhr. J.W.P. van Dijk tel. 0341-567157	datum
0122202				17. DEC. 2001

onderwerp:  
aanpassing stemmachines.

Geachte dames en heren,

Op 19 januari jl. is door middel van een conferentie het startsein gegeven voor het project Ermelo Onbelemmerd en Zorgzaam. Einddoel van dit project is van Ermelo een voorbeeldgemeente te maken als het gaat om het volwaardig participeren van mensen in de maatschappij. Dit heeft niet alleen betrekking op het opheffen van bouwkundige of infrastructurele belemmeringen. Het gaat ook om het zoveel mogelijk wegnemen van ideeën en houdingen die het zelfstandig functioneren van mensen bemoeilijken.

Het streven is erop gericht alle beleidsmakers, ondernemers en inwoners van de gemeente Ermelo in de komende drie jaar te doordringen van het feit dat Ermelo een zorgzame gemeenschap is die specifieke eisen stelt aan het sociale verkeer. Zo zal de maximale toegankelijkheid van gebouwen, openbare ruimten en samenleving als vanzelf deel moeten gaan uitmaken van hun plannen. Ook zal over drie jaar een aantal plannen gerealiseerd moeten zijn waarin dit tot uitdrukking komt. Onze ambitie is dat, als optelsom hiervan, Ermelo dan landelijk een voorbeeldfunctie zal hebben.

Ermelo is al meer dan 100 jaar een gemeente waar een aantal grote instellingen is gevestigd. In verband met het streven naar vermaatschappelijking van de zorg zijn deze thans gewikkeld in een veranderingsproces. Er worden voorwaarden geschapen voor een zo zelfstandig mogelijk functioneren van mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking. Ondanks de deconcentratie die plaatsvindt, blijft Ermelo een gemeente met relatief veel inwoners met een beperking of stoomis.

Door de aanwezigheid van Sonneheerd, een landelijk bekende instelling voor blinden en slechtzienden, wonen in onze gemeente naar verhouding ook veel mensen met een visuele beperking. Een van de problemen waarvan wij ons bewust zijn geworden, is het feit dat mensen met een visuele beperking niet zonder hulp gebruik kunnen maken van stemmachines. Het gebruik maken van het stemrecht op een zodanige wijze dat geheimhouding is verzekerd, is een van de grondrechten in onze democratie. De wijze van inrichting van stembureaus is met het oog daarop tot in detail geregeld. Voor mensen met een visuele handicap blijft het zelfstandig gebruik maken van dit grondrecht een fictie.

Dit terwijl het met de huidige technische kennis mogelijk moet zijn om een stemmachine aan te passen. Naar wij hebben vernomen is dit overigens in Ierland al gerealiseerd.

In samenspraak met de Stichting Beheer Sonneheerdt hebben wij contact gezocht met de producent van stemmachines (NEDAP). Naar ons is gebleken, bestaat er wel de bereidheid om de bedoelde aanpassingen te ontwikkelen. Daarmee is echter een zodanig hoog bedrag gemoeid dat het ondenkbaar is dat een gemeente als de onze daartoe opdracht kan verlenen.

Wij willen dit probleem graag in uw aandacht aanbevelen. Zoals vermeld, ligt het niet in ons vermogen om zelf een afdoende oplossing voor onze inwoners te realiseren. Wel zijn wij graag bereid om - indien gewenst - een bijdrage te leveren aan een oplossing, bijvoorbeeld door deel te nemen in een werk- of klankbordgroep. Ook de Stichting Beheer Sonneheerdt is bereid een aandeel te leveren. Deze stichting heeft in ruim 75 jaar een schat aan ervaring en kennis verworven op het gebied van zorg voor mensen met een visuele beperking. Het lijkt ons een goede gedachte om door regelgeving te bevorderen dat op zekere termijn alleen nog aangepaste stemmachines gebruikt kunnen worden. Het Rijk bepaalt immers, op voorstel van de Kiesraad, aan welke eisen stemmachines dienen te voldoen. Voordeel is dat de ontwikkelkosten dan worden verdeeld over alle gemeenten.

Wij zien met belangstelling uit naar uw reactie.

De voorzitter van de Stuurgroep EOZ,



P.C.M. Meijer.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

<b>Min. BZK</b>			
afdeling:	C2W		
agendano:	CW 2002/53420		
Ingek.:	22 JAN 2002		

Handwritten initials and a checkmark.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties  
Directeur-Generaal Constitutionele Zaken en Koninkrijksrelaties  
De heer drs. J.P. Dirkse  
Postbus 20011  
2500 EA DEN HAAG

Ons kenmerk  
DGB/OAG-2249389

Inlichtingen bij  
I. Vossenaar

Doorkiesnummer  
0703407763

Den Haag  
18 JAN. 2002

Onderwerp  
Kiesrecht  
(overdracht burgerbrief)

Bijlage(n)  
1

Uw brief

Handwritten note: zie ook CW 2001/101944 with an arrow pointing to the text.

Geachte heer Dirkse,

Hierbij doe ik u toekomen een brief van de *Stuurgroep Ermelo onbelemmerd en zorgzaam* betreffende de toegankelijkheid van stemmachines voor mensen met een handicap teneinde hun stemrecht te kunnen effectueren.

In bijgaande brief wijst de Stuurgroep in het bijzonder op de technische mogelijkheden die er reeds bestaan om de toegankelijkheid van stemmachines te kunnen realiseren.

Het beleid van het kabinet is er op gericht om volwaardig burgerschap voor mensen met een handicap te realiseren. Uitgangspunt hierbij is binnen het generieke beleid oog te hebben voor de effecten voor mensen met een handicap, zoals ook neergelegd in schrijven aan de Kamer (TK 2000-2001, 24170, nr. 66).

De uitoefening van het kiesrecht is in onze democratie basaal; de waarborging dat dit gelijkwaardig voor mensen met beperkingen kan geschieden, is een toetssteen/ van wezenlijk belang voor hun plaats in de samenleving.

De afgelopen jaren is onder meer door de Chronisch Zieken en Gehandicaptenraad Nederland rondom de verkiezingen steeds de aandacht gevestigd op de toegankelijkheid van stemlokalen en de bruikbaarheid van stemmachines en biljetten voor mensen met een handicap. Gezien de verkiezingen van dit jaar verwacht ik ook nu berichten over de mogelijkheid voor mensen met een handicap om zelfstandig te kunnen stemmen.

In dat kader breng ik graag bijgaande brief onder uw aandacht.

Aangezien de Kieswet onder het beleid van uw departement valt verzoek ik u de behandeling van bijgaande brief over te nemen. Betrokkene is hiervan reeds op de hoogte gesteld.

De Directeur-Generaal Zorg,

Handwritten signature of prof. dr. P.A.H. van Lieshout.

prof. dr. P.A.H. van Lieshout

Postbus 20350  
2500 EJ DEN HAAG  
Telefoon (070) 340 79 11  
Fax (070) 340 78 34

Bezoekadres:  
Parnassusplein 5  
2511 VX DEN HAAG

Correspondentie uitsluitend  
richten aan het postadres  
met vermelding van de  
datum en het kenmerk van  
deze brief.

Internetadres:  
www.minvws.nl

AVD. 2	20/12/01	
Sabine	7/1/02	
TV	31/1/02	

Sabine  
(me OAS)  
guy

20 DEC 2001

D53/Hm

224.5941

Aan het Ministerie van Volksgezondheid,  
Welzijn en Sport  
Postbus 20350  
2500 EJ 'S-GRAVENHAGE

ons kenmerk	red/typ jdijk/jl699	bijlage(n)	inlichtingen bij dhr. J.W.P. van Dijk tel. 0341-567157	datum 17. DEC. 2001
0122202				

onderwerp:  
aanpassing stemmachines.

Geachte dames en heren,

Op 19 januari jl. is door middel van een conferentie het startsein gegeven voor het project Ermelo Onbelemmerd en Zorgzaam. Einddoel van dit project is van Ermelo een voorbeeldgemeente te maken als het gaat om het volwaardig participeren van mensen in de maatschappij. Dit heeft niet alleen betrekking op het opheffen van bouwkundige of infrastructurele belemmeringen. Het gaat ook om het zoveel mogelijk wegnemen van ideeën en houdingen die het zelfstandig functioneren van mensen bemoeilijken.

Het streven is erop gericht alle beleidsmakers, ondernemers en inwoners van de gemeente Ermelo in de komende drie jaar te doordringen van het feit dat Ermelo een zorgzame gemeenschap is die specifieke eisen stelt aan het sociale verkeer. Zo zal de maximale toegankelijkheid van gebouwen, openbare ruimten en samenleving als vanzelf deel moeten gaan uitmaken van hun plannen. Ook zal over drie jaar een aantal plannen gerealiseerd moeten zijn waarin dit tot uitdrukking komt. Onze ambitie is dat, als optelsom hiervan, Ermelo dan landelijk een voorbeeldfunctie zal hebben.

Ermelo is al meer dan 100 jaar een gemeente waar een aantal grote instellingen is gevestigd. In verband met het streven naar vermaatschappelijking van de zorg zijn deze thans gewikkeld in een veranderingsproces. Er worden voorwaarden geschapen voor een zo zelfstandig mogelijk functioneren van mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking. Ondanks de deconcentratie die plaatsvindt, blijft Ermelo een gemeente met relatief veel inwoners met een beperking of stoomis.

Door de aanwezigheid van Sonneheerdt, een landelijk bekende instelling voor blinden en slechtzienden, wonen in onze gemeente naar verhouding ook veel mensen met een visuele beperking. Een van de problemen waarvan wij ons bewust zijn geworden, is het feit dat mensen met een visuele beperking niet zonder hulp gebruik kunnen maken van stemmachines. Het gebruik maken van het stemrecht op een zodanige wijze dat geheimhouding is verzekerd, is een van de grondrechten in onze democratie. De wijze van inrichting van stembureaus is met het oog daarop tot in detail geregeld. Voor mensen met een visuele handicap blijft het zelfstandig gebruik maken van dit grondrecht een fictie.

1072006



Dit terwijl het met de huidige technische kennis mogelijk moet zijn om een stemmachine aan te passen. Naar wij hebben vernomen is dit overigens in Ierland al gerealiseerd.

In samenspraak met de Stichting Beheer Sonneheerdt hebben wij contact gezocht met de producent van stemmachines (NEDAP). Naar ons is gebleken, bestaat er wel de bereidheid om de bedoelde aanpassingen te ontwikkelen. Daarmee is echter een zodanig hoog bedrag gemoeid dat het ondenkbaar is dat een gemeente als de onze daartoe opdracht kan verlenen.

Wij willen dit probleem graag in uw aandacht aanbevelen. Zoals vermeld, ligt het niet in ons vermogen om zelf een afdoende oplossing voor onze inwoners te realiseren. Wel zijn wij graag bereid om - indien gewenst - een bijdrage te leveren aan een oplossing, bijvoorbeeld door deel te nemen in een werk- of klankbordgroep. Ook de Stichting Beheer Sonneheerdt is bereid een aandeel te leveren. Deze stichting heeft in ruim 75 jaar een schat aan ervaring en kennis verworven op het gebied van zorg voor mensen met een visuele beperking. Het lijkt ons een goede gedachte om door regelgeving te bevorderen dat op zekere termijn alleen nog aangepaste stemmachines gebruikt kunnen worden. Het Rijk bepaalt immers, op voorstel van de Kiesraad, aan welke eisen stemmachines dienen te voldoen. Voordeel is dat de ontwikkelkosten dan worden verdeeld over alle gemeenten.

Wij zien met belangstelling uit naar uw reactie.

De voorzitter, van de Stuurgroep EOZ,



P.C.M. Meijer.



BINNENLANDSE ZAKEN  
EN KONINKRIJKSRELATIES  
INGEKOMEN  
5 FEB 2002  
C2W  
Afdeling: CW2002/55098  
Agenda: RAPPEL NA

Den Haag, 25 januari 2002

Aan de minister van Binnenlandse  
Zaken en Koninkrijksrelaties

B.Z.K.-01-1068

Geachte minister,

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft  
bijgaande brief van de Stuurgroep EOZ d.d. 17 december inzake aanpassing  
stemmachines ontvangen.

Namens de commissie verzoek ik U om een reactie op bovenstaande brief.

→ zie ook

CW2001/101944  
bij Christie

Met vriendelijke groet,

de griffier van de vaste commissie  
voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

mevr. H.J.M.M. de Gier

**E O Z**- Ermelo  
onbelemmerd en zorgzaamPb 500  
3850 AM Ermelo

TOEGANG BUREAU 20 DEC 2001
20 DEC 2001
Nummer: 132401-1068

Aan de Vaste commissie voor Binnenlandse  
Zaken en koninkrijksrelaties  
Postbus 20018  
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

ons kenmerk	red/typ jdijk/jl699	bijlage(n)	inlichtingen bij dhr. J.W.P. van Dijk tel. 0341-567157	datum 17. DEC. 2001
0122202				

onderwerp:  
aanpassing stemmachines.

Geachte dames en heren,

Op 19 januari jl. is door middel van een conferentie het startsein gegeven voor het project Ermelo Onbelemmerd en Zorgzaam. Einddoel van dit project is van Ermelo een voorbeeldgemeente te maken als het gaat om het volwaardig participeren van mensen in de maatschappij. Dit heeft niet alleen betrekking op het opheffen van bouwkundige of infrastructurele belemmeringen. Het gaat ook om het zoveel mogelijk wegnemen van ideeën en houdingen die het zelfstandig functioneren van mensen bemoeilijken.

Het streven is erop gericht alle beleidsmakers, ondernemers en inwoners van de gemeente Ermelo in de komende drie jaar te doordringen van het feit dat Ermelo een zorgzame gemeenschap is die specifieke eisen stelt aan het sociale verkeer. Zo zal de maximale toegankelijkheid van gebouwen, openbare ruimten en samenleving als vanzelf deel moeten gaan uitmaken van hun plannen. Ook zal over drie jaar een aantal plannen gerealiseerd moeten zijn waarin dit tot uitdrukking komt. Onze ambitie is dat, als optelsom hiervan, Ermelo dan landelijk een voorbeeldfunctie zal hebben.

Ermelo is al meer dan 100 jaar een gemeente waar een aantal grote instellingen is gevestigd. In verband met het streven naar vermaatschappelijking van de zorg zijn deze thans gewikkeld in een veranderingsproces. Er worden voorwaarden geschapen voor een zo zelfstandig mogelijk functioneren van mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking. Ondanks de deconcentratie die plaatsvindt, blijft Ermelo een gemeente met relatief veel inwoners met een beperking of stoornis.

Door de aanwezigheid van Sonneheerd, een landelijk bekende instelling voor blinden en slechtzienden, wonen in onze gemeente naar verhouding ook veel mensen met een visuele beperking. Een van de problemen waarvan wij ons bewust zijn geworden, is het feit dat mensen met een visuele beperking niet zonder hulp gebruik kunnen maken van stemmachines. Het gebruik maken van het stemrecht op een zodanige wijze dat geheimhouding is verzekerd, is een van de grondrechten in onze democratie. De wijze van inrichting van stembureaus is met het oog daarop tot in detail geregeld. Voor mensen met een visuele handicap blijft het zelfstandig gebruik maken van dit grondrecht een fictie.

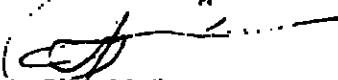
Dit terwijl het met de huidige technische kennis mogelijk moet zijn om een stemmachine aan te passen. Naar wij hebben vernomen is dit overigens in Ierland al gerealiseerd.

In samenspraak met de Stichting Beheer Sonneheerdt hebben wij contact gezocht met de producent van stemmachines (NEDAP). Naar ons is gebleken, bestaat er wel de bereidheid om de bedoelde aanpassingen te ontwikkelen. Daarmee is echter een zodanig hoog bedrag gemoed dat het ondenkbaar is dat een gemeente als de onze daartoe opdracht kan verlenen.

Wij willen dit probleem graag in uw aandacht aanbevelen. Zoals vermeld, ligt het niet in ons vermogen om zelf een afdoende oplossing voor onze inwoners te realiseren. Wel zijn wij graag bereid om - indien gewenst - een bijdrage te leveren aan een oplossing, bijvoorbeeld door deel te nemen in een werk- of klankbordgroep. Ook de Stichting Beheer Sonneheerdt is bereid een aandeel te leveren. Deze stichting heeft in ruim 75 jaar een schat aan ervaring en kennis verworven op het gebied van zorg voor mensen met een visuele beperking. Het lijkt ons een goede gedachte om door regelgeving te bevorderen dat op zekere termijn alleen nog aangepaste stemmachines gebruikt kunnen worden. Het Rijk bepaalt immers, op voorstel van de Kiesraad, aan welke eisen stemmachines dienen te voldoen. Voordeel is dat de ontwikkelkosten dan worden verdeeld over alle gemeenten.

Wij zien met belangstelling uit naar uw reactie.

De voorzitter van de Stuurgroep EOZ,



P.C.M.-Meijer.



Datum  
21 februari 2002

Ons kenmerk  
CW2002/55828

Onderdeel  
directie Constitutionele  
Zaken en Wetgeving

Inlichtingen  
mr. G.J. Boon  
T (070) 426 7508  
F (070) 426 7634

Uw kenmerk  
0122202

Blad  
1 van 3

Aantal bijlagen  
0

Bezoekadres  
Schedeldoekshaven 200  
2511 EZ Den Haag

Postadres  
Postbus 20011  
2500 EA Den Haag

Gemeente Ermelo  
Stuurgroep Ermelo onbelemmerd en zorgzaam  
Postbus 500  
3850 AM Ermelo

Onderwerp  
aanpassing stemmachines voor visueel  
gehandicapten

Met belangstelling heb ik kennis genomen van uw brief van 17 december 2001, waarin u aandacht vraagt voor de deelname van mensen met een visuele handicap aan verkiezingen. Zoals u is medegedeeld, hebben de Kiesraad, het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport de door u aan hen toegezonden, gelijkkluidende, brieven aan mij ter behandeling overgedragen.

U constateert in uw brief, dat mensen met een visuele handicap niet zonder hulp gebruik kunnen maken van stemmachines. Dit terwijl het met de huidige kennis mogelijk moet zijn om een stemmachine aan te passen. Naar u is gebleken, bestaat er bij uw stemmachineleverancier, Nedap-Groenendaal, de bereidheid om de bedoelde aanpassingen te ontwikkelen, maar zijn de daaraan verbonden kosten te hoog om door één gemeente te kunnen worden gedragen. Daarom lijkt het u, zo stelt u in uw brief, een goede gedachte om door regelgeving te bevorderen dat op zekere termijn alleen nog aangepaste stemmachines gebruikt kunnen worden. Het voordeel daarvan zou zijn, dat de kosten dan door alle gemeenten worden gedeeld. Voorts biedt u aan om – indien gewenst – een bijdrage te leveren aan een oplossing, bijvoorbeeld door deel te nemen in een werk- of klankbordgroep.

Het beleid van het kabinet is er op gericht om volwaardig burgerschap voor mensen met een handicap te realiseren. De uitoefening van democratische rechten, zoals deelname aan verkiezingen, is hierbij uiteraard een belangrijk aandachtspunt. Daarom is in artikel J 4, tweede lid, van de Kieswet vastgelegd, dat stemlokalen zo veel mogelijk zodanig zijn gelegen en ingericht, dat zij geschikt zijn voor kiezers met lichamelijke gebreken. De constatering dat visueel gehandicapten in veel gevallen niet zonder hulp gebruik kunnen maken van een stemmachine is echter juist. Deze kiezers kunnen zich door een andere persoon laten bijstaan bij het stemmen. Ik ben het met u eens, dat dit niet de meest wenselijke oplossing is. De huidige generatie stemmachines is helaas niet zodanig aangepast, dat de informatie op stempaneel of scherm mede op een

31072006

Datum  
21 februari 2002

Ons kenmerk  
CW2002/55628

Blad  
2 van 3

andere wijze dan visueel is te raadplegen. De hulpmiddelen die sommige gemeenten beschikbaar stellen, zoals afschriften van kandidatenlijsten in braille, stellen de visueel gehandicapte dan ook niet in staat om zelfstandig de stemmachine te bedienen. Mutatis mutandis geldt dit overigens evenzeer voor het invullen van een stembiljet.

Naar ik van de leverancier van de in uw gemeente gebruikte stemmachines heb vernomen, vergt de aanpassing van de huidige stemmachines ten behoeve van blinden en slechtzienden een grote wijziging van apparatuur en programmatuur. Deze aanpassingen zouden ertoe moeten leiden, dat de stemmachine niet alleen door middel van het stempaneel, maar tevens met een speciaal toetsenbord te bedienen zou zijn, terwijl de informatie over de door de visueel gehandicapte kiezer gemaakte keuze hoorbaar, via een hoofdtelefoon, aan hem wordt doorgegeven. Deze techniek is op dit moment nog niet toepasbaar. Ook de Ierse stemmachines, waarnaar u in uw brief verwijst, zijn voor zover mij bekend nog niet volledig geschikt om op deze wijze te stemmen. Wel zijn die stemmachines wat meer dan de op dit moment gangbare stemmachines in Nederland voorbereid op deze wijze van stemmen. Toepassing van deze wijze van bedienen vergt echter uitbreiding en aanpassing van de stemmachines zoals deze door Ierland zijn besteld.

Zoals u bekend zal zijn, wordt in een aantal gemeenten een stemmachine van een ander type, de zogenoemde stem-pc, gebruikt. Het is mij op dit moment niet bekend of, en zo ja welke, aanpassingen nodig en mogelijk zijn opdat visueel gehandicapten ook met dat type stemmachine zelfstandig kunnen stemmen.

Hoewel de Kieswet – zoals hierboven reeds werd vermeld – bepalingen bevat omtrent de toegankelijkheid en inrichting van het stemlokaal en er voorts in Kieswet, Kiesbesluit en Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines 1997 voorschriften zijn opgenomen met betrekking tot de bedienbaarheid van stemmachines, is niet uitdrukkelijk bepaald dat de wijze van stemming (hetzij door middel van stembiljetten, hetzij met behulp van een stemmachine) zodanig moet zijn dat ook een visueel gehandicapte zelfstandig zijn stem kan uitbrengen. Binnen de kaders die de huidige wet- en regelgeving stelt, zijn wellicht aanpassingen denkbaar die het de visueel gehandicapte kiezer eenvoudiger maken om aan de stemming deel te nemen. Voor verdergaande aanpassingen is mogelijk wijziging van bestaande voorschriften noodzakelijk. De bedoelde aanpassingen voor visueel gehandicapten zijn op dit moment echter nog niet voorhanden. Zoals u terecht opmerkt, zijn aan de ontwikkeling ervan bovendien zodanige kosten verbonden, dat deze niet door één gemeente gedragen kunnen worden. Ik voeg daaraan toe, dat stemmachines die voorzien zijn van de bedoelde aanpassingen naar verwachting (aanmerkelijk) duurder zullen zijn dan stemmachines die niet zijn aangepast.

Ik heb de beide op de Nederlandse markt actieve stemmachineleveranciers verzocht te willen aangeven, op welke wijze en tegen welke kosten hun



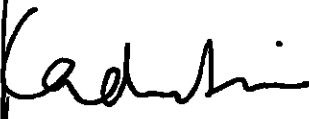
Datum  
21 februari 2002

Ons kenmerk  
CW2002/55826

Blad  
3 van 3

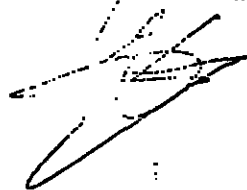
stemmachines bedienbaar zouden kunnen worden gemaakt voor visueel gehandicapten. Indien blijkt dat de mogelijkheden om stemmachines aan te passen perspectiefrijk zijn, zal ik gaarne gebruik maken van uw aanbod om in praktische zin bij te dragen aan het uitwerken van de oplossingsrichtingen.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,



K.G. de Vries

Overeenkomstig het oorspronkelijke,  
DE DIRECTIE  
INFORMATIEVOORZIENING



J. A. Bremmers





Datum  
21 februari 2002

Ons kenmerk  
CW2002/55829

Onderdeel  
directie Constitutionele  
Zaken en Wetgeving

Inlichtingen  
mr. G.J. Boon  
T (070) 428 7508  
F (070) 428 7634

Uw kenmerk

Blad  
1 van 1

Aantal bijlagen  
0

Bezoekadres  
Schedeldoekshaven 200  
2511 EZ Den Haag

Postadres  
Postbus 20011  
2500 EA Den Haag

NV Nedap  
t.a.v. de heer H.B.M. Steentjes  
Postbus 105  
7140 AC Groenlo

Onderwerp  
aanpassing stemmachines voor visueel  
gehandicapten

Geachte heer Steentjes,

De gemeente Ermelo vestigde onlangs de aandacht op het feit dat visueel gehandicapten in veel gevallen niet zelfstandig een stemmachine kunnen bedienen. In de Kieswet is vastgelegd dat stemlokalen indien mogelijk zodanig zijn gelegen en ingericht, dat zij geschikt zijn voor kiezers met een lichamelijke handicap. Voor het geval dat deze maatregelen niet voldoende zijn om de kiezer aan de stemming te kunnen laten deelnemen, is bepaald dat kiezers zich kunnen laten bijstaan door een andere persoon, indien zij wegens een lichamenlijk handicap niet in staat zijn om hun stem zelfstandig uit te brengen. Het kabinetsbeleid is er echter op gericht, volwaardig burgerschap voor mensen met een handicap te realiseren. De uitoefening van democratische rechten, zoals deelname aan verkiezingen, is hierbij uiteraard een belangrijk aandachtspunt. Daarom wil ik nagaan of, en zo ja langs welke weg, bereikt kan worden dat ook visueel gehandicapten zelfstandig met gebruikmaking van de stemmachine hun stem kunnen uitbrengen.

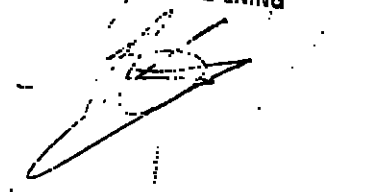
In verband hiermee zou ik het bijzonder op prijs stellen indien u mij zou willen aangeven of het, indien daartoe zou worden besloten, mogelijk zou zijn om de door u geleverde stemapparatuur zodanig aan te passen dat ook visueel gehandicapten deze zonder hulp van anderen zouden kunnen bedienen. Wellicht kan bij de hiervoor benodigde modificaties gedacht worden aan een spraakmodule of een braileregels. Indien een dergelijke aanpassing mogelijk zou zijn, verzoek ik u tevens een raming te geven van de kosten die met de ontwikkeling en/of inbouw van deze modificatie samenhangen.

Ik dank u bij voorbaat voor uw medewerking.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

  
K.G. de Vries

Ref.

het oorspronkelijke,  
BEVOORZIENING  


31072006





Datum  
21 februari 2002

Ons kenmerk  
CW2002/55829

Onderdeel  
directie Constitutionele  
Zaken en Wetgeving

Inlichtingen  
mr. G.J. Boon  
T (070) 426 7508  
F (070) 426 7634

Uw kenmerk

Blad  
1 van 1

Aantal bijlagen  
0

Bezoekadres  
Schedeldoekshaven 200  
2511 EZ Den Haag

Postadres  
Postbus 20011  
2500 EA Den Haag

Sdu Uitgevers bv  
t.a.v. de heer H.F. Ruddijs  
Postbus 20025  
2500 EA Den Haag

Onderwerp  
aanpassing stemmachines voor visueel  
gehandicapten

Geachte heer Ruddijs,

De gemeente Ermelo vestigde onlangs de aandacht op het feit dat visueel gehandicapten in veel gevallen niet zelfstandig een stemmachine kunnen bedienen. In de Kieswet is vastgelegd dat stemlokalen indien mogelijk zodanig zijn gelegen en ingericht, dat zij geschikt zijn voor kiezers met een lichamelijke handicap. Voor het geval dat deze maatregelen niet voldoende zijn om de kiezer aan de stemming te kunnen laten deelnemen, is bepaald dat kiezers zich kunnen laten bijstaan door een andere persoon, indien zij wegens een lichamenlijk handicap niet in staat zijn om hun stem zelfstandig uit te brengen. Het kabinetsbeleid is er echter op gericht, volwaardig burgerschap voor mensen met een handicap te realiseren. De uitoefening van democratische rechten, zoals deelname aan verkiezingen, is hierbij uiteraard een belangrijk aandachtspunt. Daarom wil ik nagaan of, en zo ja langs welke weg, bereikt kan worden dat ook visueel gehandicapten zelfstandig met gebruikmaking van de stemmachine hun stem kunnen uitbrengen.

In verband hiermee zou ik het bijzonder op prijs stellen indien u mij zou willen aangeven of het, indien daartoe zou worden besloten, mogelijk zou zijn om de door u geleverde stemapparatuur zodanig aan te passen dat ook visueel gehandicapten deze zonder hulp van anderen zouden kunnen bedienen. Wellicht kan bij de hiervoor benodigde modificaties gedacht worden aan een spraakmodule of een braileregel. Indien een dergelijke aanpassing mogelijk zou zijn, verzoek ik u tevens een raming te geven van de kosten die met de ontwikkeling en/of inbouw van deze modificatie samenhangen.

Ik dank u bij voorbaat voor uw medewerking.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

  
K.G. de Vries

**Specials**  
N.V. Nedap Amro Bank Groenendaal Groenlo  
Phone +31 (0)533 879233  
P.O. Box 105 Parallelweg 26 NL-7140 AC Groenlo

BINNENLANDSE ZAKEN  
EN KONINKRIJKSRELATIES  
INGEKOMEN  
  
25 MRT. 2002  
  
Afdeling: C2W  
Agenda: CW2002/62058  
RAPPEL NA

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en  
Koninkrijksrelaties  
Mr. G.J. Boon,  
Postbus 20011,  
2500 EA Den Haag

dep. neg 8 1/3  
13: (W2002/55829)

Datum 06-03-2002

Onderwerp: Publicatie in het staatsblad van goedkeuring stemmachines en aanpassingen stemmachines voor visueel gehandicapten

Zeer geachte heer Boon,


Hierbij danken wij u hartelijk voor de snelle afwerking van de aanvragen tot goedkeuring stemmachines ES en ESD.

Wij bevestigen tevens de ontvangst van de brief van 21 februari betreffende aanpassingen voor visueel gehandicapten. Naast aanpassingen in de stemmachine en het toevoegen van een spraakmodule is er ook een aanpassing noodzakelijk in het ISS programma.

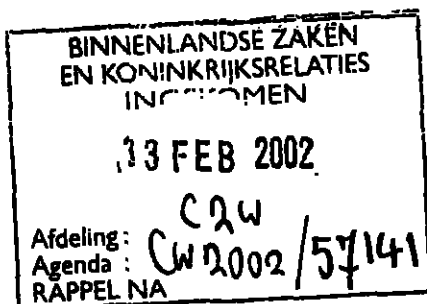
Met het ISS programma worden dan zowel de machines alsook de spraakmodules geprogrammeerd, zodat het systeem voor de gebruikers overzichtelijk blijft.

Wij stellen ons voor in samenspraak met Bureau Groenendaal in April een raming uit te werken van de kosten en de doorlooptijd van een dergelijk project.

Wij hopen u met deze informatie gediend te hebben en verblijven

Hoogachtend  
  
J.B.A. van Wijk  
Voor Nedap Specials

31072006



Den Haag, 7 februari 2002

Aan:  
-de staatssecretaris van  
Volksgezondheid, Welzijn  
en Sport  
-de minister van Binnenlandse  
Zaken en Koninkrijksrelaties

Ons kenmerk: VWS-02-15

Namens de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport zend ik u bijgaand een afschrift van een brief van de EOZ te Ermelo aangaande aanpassing stemmachines voor visueel gehandicapten.

De commissie zal het op prijs stellen uw reactie te ontvangen over de in deze brief naar voren gebrachte aangelegenheid.

zie ook

CW 2001/101944

en verdere corres-  
pondentie

De griffier van de vaste commissie  
voor Volksgezondheid, Welzijn  
en Sport,

55099

55826

55828

53420.

drs. A.J.M. Teunissen

Bijlage: 1



Datum  
28 februari 2002

Ons kenmerk  
CW2002/58362

Onderdeel  
directie Constitutionele  
Zaken en Wetgeving

Inlichtingen  
mr. G.J. Boon  
T (070) 428 7508  
F (070) 428 7634

Uw kenmerk  
VWS-02-15

Blad  
1 van 1

Aantal bijlagen  
1

Bezoekadres  
Schedeldoekshaven 200  
2511 EZ Den Haag

Postadres  
Postbus 20011  
2500 EA Den Haag

De voorzitter van de vaste commissie voor  
Volksgezondheid, Welzijn en Sport van de  
Tweede Kamer der Staten-Generaal  
Postbus 20018  
2500 EA Den Haag

Onderwerp  
Toezending afschrift brief over aanpassing  
stemmachines voor visueel gehandicapten

In reactie op uw brief van 7 februari 2002, kenmerk VWS-02-15, zend ik u mede namens de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een afschrift van de brief die ik onlangs aan de Stuurgroep 'Ermelo onbelemmerd en zorgzaam' heb gezonden.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

K.G. de Vries

Overeenkomstig het oorspronkelijke,  
DE DIRECTEUR  
INFORMATIEVOORZIENING

J. A. Bremmers

31072006

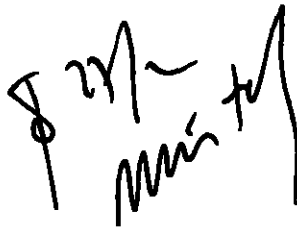
De voorzitter van de vaste commissie voor  
Volksgezondheid, Welzijn en Sport van de  
Tweede Kamer der Staten-Generaal  
Postbus 20018  
2500 EA Den Haag

Onderwerp  
Toezending afschrift brief over aanpassing  
stemmachines voor visueel gehandicapten

In reactie op uw brief van 7 februari 2002, kenmerk VWS-02-15, zend ik u mede  
namens de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ~~hierbij~~ een  
afschrift van de brief die ik onlangs aan de Stuurgroep Ermelo onbelemmerd en  
zorgzaam heb gezonden.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

K.G. de Vries



Datum  
25 februari 2002

Ons kenmerk  
CW2002/58382

Onderdeel  
directie Constitutionele  
Zaken en Wetgeving

Inlichtingen  
mr. G.J. Boon  
T (070) 426 7508  
F (070) 426 7834

Uw kenmerk  
VWS-02-15

Blad  
1 van 1

Aantal bijlagen  
1

Bezoekadres  
Schedeldoekshaven 200  
2511 EZ Den Haag

Postadres  
Postbus 20011  
2500 EA Den Haag



Gemeente Ermelo  
Stuurgroep Ermelo onbelemmerd en zorgzaam  
Postbus 500  
3850 AM Ermelo

Onderwerp  
aanpassing stemmachines voor visueel  
gehandicapten

Met belangstelling heb ik kennis genomen van uw brief van 17 december 2001, waarin u aandacht vraagt voor de deelname van mensen met een visuele handicap aan verkiezingen. Zoals u is medegedeeld, hebben de Kiesraad, het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport de door u aan hen toegezonden, gelijkkluidende, brieven aan mij ter behandeling overgedragen.

U constateert in uw brief, dat mensen met een visuele handicap niet zonder hulp gebruik kunnen maken van stemmachines. Dit terwijl het met de huidige kennis mogelijk moet zijn om een stemmachine aan te passen. Naar u is gebleken, bestaat er bij uw stemmachineleverancier, Nedap-Groenendaal, de bereidheid om de bedoelde aanpassingen te ontwikkelen, maar zijn de daaraan verbonden kosten te hoog om door één gemeente te kunnen worden gedragen. Daarom lijkt het u, zo stelt u in uw brief, een goede gedachte om door regelgeving te bevorderen dat op zekere termijn alleen nog aangepaste stemmachines gebruikt kunnen worden. Het voordeel daarvan zou zijn, dat de kosten dan door alle gemeenten worden gedeeld. Voorts biedt u aan om – indien gewenst – een bijdrage te leveren aan een oplossing, bijvoorbeeld door deel te nemen in een werk- of klankbordgroep.

Het beleid van het kabinet is er op gericht om volwaardig burgerschap voor mensen met een handicap te realiseren. De uitoefening van democratische rechten, zoals deelname aan verkiezingen, is hierbij uiteraard een belangrijk aandachtspunt. Daarom is in artikel J 4, tweede lid, van de Kieswet vastgelegd, dat stemlokalen zo veel mogelijk zodanig zijn gelegen en ingericht, dat zij geschikt zijn voor kiezers met lichamelijke gebreken. De constatering dat visueel gehandicapten in veel gevallen niet zonder hulp gebruik kunnen maken van een stemmachine is echter juist. Deze kiezers kunnen zich door een andere persoon laten bijstaan bij het stemmen. Ik ben het met u eens, dat dit niet de meest wenselijke oplossing is. De huidige generatie stemmachines is helaas niet zodanig aangepast, dat de informatie op stempaneel of scherm mede op een

Datum  
21 februari 2002

Ons kenmerk  
CW2002/55828

Onderdeel  
directie Constitutionele  
Zaken en Wetgeving

Inlichtingen  
mr. G.J. Boon  
T (070) 426 7508  
F (070) 426 7634

Uw kenmerk  
0122202

Blad  
1 van 3

Aantal bijlagen  
0

Bezoekadres  
Schedeldoekshaven 200  
2511 EZ Den Haag

Postadres  
Postbus 20011  
2500 EA Den Haag

31072006

RCP

Datum  
21 februari 2002

Ons kenmerk  
CW2002/55826

Blad  
2 van 3

andere wijze dan visueel is te raadplegen. De hulpmiddelen die sommige gemeenten beschikbaar stellen, zoals afschriften van kandidatenlijsten in braille, stellen de visueel gehandicapte dan ook niet in staat om zelfstandig de stermachine te bedienen. *Mutatis mutandis* geldt dit overigens evenzeer voor het invullen van een stembiljet.

Naar ik van de leverancier van de in uw gemeente gebruikte stemmachines heb vernomen, vergt de aanpassing van de huidige stemmachines ten behoeve van blinden en slechtzienden een grote wijziging van apparatuur en programmatuur. Deze aanpassingen zouden ertoe moeten leiden, dat de stermachine niet alleen door middel van het stempaneel, maar tevens met een speciaal toetsenbord te bedienen zou zijn, terwijl de informatie over de door de visueel gehandicapte kiezer gemaakte keuze hoorbaar, via een hoofdtelefoon, aan hem wordt doorgegeven. Deze techniek is op dit moment nog niet toepasbaar. Ook de Ierse stemmachines, waarnaar u in uw brief verwijst, zijn voor zover mij bekend nog niet volledig geschikt om op deze wijze te stemmen. Wel zijn die stemmachines wat meer dan de op dit moment gangbare stemmachines in Nederland voorbereid op deze wijze van stemmen. Toepassing van deze wijze van bedienen vergt echter uitbreiding en aanpassing van de stemmachines zoals deze door Ierland zijn besteld.

Zoals u bekend zal zijn, wordt in een aantal gemeenten een stermachine van een ander type, de zogenoemde stem-pc, gebruikt. Het is mij op dit moment niet bekend of, en zo ja welke, aanpassingen nodig en mogelijk zijn opdat visueel gehandicapten ook met dat type stermachine zelfstandig kunnen stemmen.

Hoewel de Kieswet – zoals hierboven reeds werd vermeld – bepalingen bevat omtrent de toegankelijkheid en inrichting van het stemlokaal en er voorts in Kieswet, Kiesbesluit en Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines 1997 voorschriften zijn opgenomen met betrekking tot de bedienbaarheid van stemmachines, is niet uitdrukkelijk bepaald dat de wijze van stemming (hetzij door middel van stembiljetten, hetzij met behulp van een stermachine) zodanig moet zijn dat ook een visueel gehandicapte zelfstandig zijn stem kan uitbrengen. Binnen de kaders die de huidige wet- en regelgeving stelt, zijn wellicht aanpassingen denkbaar die het de visueel gehandicapte kiezer eenvoudiger maken om aan de stemming deel te nemen. Voor verdergaande aanpassingen is mogelijk wijziging van bestaande voorschriften noodzakelijk. De bedoelde aanpassingen voor visueel gehandicapten zijn op dit moment echter nog niet voorhanden. Zoals u terecht opmerkt, zijn aan de ontwikkeling ervan bovendien zodanige kosten verbonden, dat deze niet door één gemeente gedragen kunnen worden. Ik voeg daaraan toe, dat stemmachines die voorzien zijn van de bedoelde aanpassingen naar verwachting (aanmerkelijk) duurder zullen zijn dan stemmachines die niet zijn aangepast.

Ik heb de beide op de Nederlandse markt actieve stemmachineleveranciers verzocht te willen aangeven, op welke wijze en tegen welke kosten hun



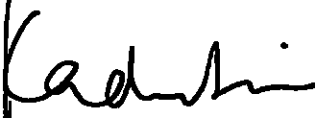
Datum  
21 februari 2002

Ops kenmerk  
CW2002/55826

Blad  
3 van 3

stemmachines bedienbaar zouden kunnen worden gemaakt voor visueel gehandicapten. Indien blijkt dat de mogelijkheden om stemmachines aan te passen perspectiefrijk zijn, zal ik gaarne gebruik maken van uw aanbod om in praktische zin bij te dragen aan het uitwerken van de oplossingsrichtingen.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,



K.G. de Vries

Overnemen van het oorspronkelijke,  
DE DIRECTIE  
INFORMATIEVOORZIENING



J. A. Bremmers





BINNENLANDSE ZAKEN  
EN KONINKRIJKSRELATIES  
INGEKOMEN

15 APR 2002

Afdeling:  
Agenda:  
RAPPEL NA

C24  
CW02/60436

nedap

dep. Cla  
07/04/03

Security Systems

Management Info Systems

Election Systems

Electronics, Metal and Plastic

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en  
Koninkrijksrelaties  
Mr. G.J. Boon,  
Postbus 20011,  
2500 EA Den Haag

Datum 15 april 2002

Onderwerp: aanpassingen stemmachines voor visueel gehandicapten

Zeer geachte heer Boon,

Zoals in onze brief van 6 april aangekondigd kunnen wij u nu een raming geven wat betreft de aanpassing van het ISS verkiezingssysteem voor visueel gehandicapten.

Beoogde methode:

Naast het kiezen via het kiezerspaneel kan de kiezer zijn stem uitbrengen door middel van een telefoon toetsenbord.

Dit toetsenbord wordt gebruikt om:

1. de verkiezing waarvoor gestemd wordt te bepalen,
  - a. bijvoorbeeld verkiezing 1 gemeenteraad
2. de partij te selecteren,
  - a. bijvoorbeeld partij 3 gemeentebelangen
3. de kandidaat te selecteren,
  - a. bijvoorbeeld 6 Mw. Jansen

Het telefoon toetsenbord verdient de voorkeur boven braille omdat ook slechtzienden hiermee kunnen omgaan.

4. Elke ingedrukte keuze wordt bevestigd door een gesproken elektronisch vastgelegde tekst, welke in de voorbereidingsfase is opgenomen.

Beoogde aanpassingen:

1. De stemmachine voorzien van:
  - a. Aangepaste software.
    - i. Dit kan eventueel in combinatie met software voor 5 stemmingen
  - b. Een aansluiting voor de spraakmodule uitgevoerd als een stekkeraansluiting op de elektronica module.
  - c. Vervanging van de folie met het numerieke toetsenbord en de blanco en herstel toets op het kiezerspaneel door een folie met tactiele feedback. Te denken valt aan 5 met een puntje en duidelijk voelbare randen om de overige schakelaars.
  - d. Aangepast voorzitterskastje in verband met het toevoegen van knoppen voor het activeren van de visueel gehandicapten module. ( hierbij kan tevens de 5 stemmingen worden meegenomen)
2. Aan elke stemmachine een spraakmodule toevoegen. Op deze module dient een oortelefoon aangesloten te worden.
3. Aanpassingen in de ISS software zodat de spraakmodule gelijktijdig met geheugen module kan worden geprogrammeerd.

Specials

N.V. Nederlandsche  
Apparatenfabriek "Nedap"  
Parallelweg 2 g  
NL-7141 DC Groenlo  
P.O. Box 105  
NL-7140 AC Brumelo

T +31 (0)544 47 13 33  
F +31 (0)544 46 27 45  
E info@specials@nedap.nl  
ABN-AMRO 61 53 44 879  
Handelsregister 08013836

4. Alternatief kan worden overwogen om de spraakmodule van een telefoontoetsenbord, een hertstel, blanco en stemtoets te voorzien. In dit alternatief wordt deze module bruikbaar voor het ingeven van de keuzes door gehandicapten die niet in staat zijn het kiezerspaneel te bedienen.

**Kosten:**

- |                                      |                         |
|--------------------------------------|-------------------------|
| 1. Software ontwikkeling stemmachine | € 75.000 tot € 100.000  |
| 2. Hardware ontwikkeling stemmachine | € 25.000 tot € 35.000   |
| 3. Ontwikkeling spraakmodule         | € 140.000 tot € 200.000 |
| 4. Testen en keuringen               | € 50.000 tot € 70.000   |
| 5. Ontwikkeling ISS software         | € 50.000 tot € 100.000  |

**Schatting doorlooptijd ontwikkeling:**

- |   |           |
|---|-----------|
| 1. Vaststellen definitieve specificaties en projectplan | 1 maand   |
| 2. Ontwikkelfase  | 5 maanden |
| 3. Testfase   | 2 maanden |

**Kosten per machine gebaseerd op minimaal aanpassen van 4000 machines:**

- |   |                     |
|---|---------------------|
| 1. Ombouw machine inclusief vervanging voorzitterskastje                                | € 700,- tot € 800   |
| 2. spraakmodule, inclusief voeding en een in oor mono telefoon met verwisselbaar hoesje | € 600,- tot € 700,- |

Uitgaande van de bovenstaande schatting komt het totale project waarbij 50% van de stemmachines van een voorziening voor visueel gehandicapten wordt voorzien op:

Ontwikkeling:	€ 340.000 tot € 505.000
Ombouw 4000 machines in Groenlo:	€ 5.200.000 tot € 5.600.000

**Projectverloop:**

1. Vaststellen definitieve specificaties en projectplan 1 maand € 50.000,-

Hierna liggen de definitieve ontwikkel kosten en prijs per machine vast binnen een marge van +- 10%

Betaling: 50% bij begin van elke fase en 50% na afsluiten elke fase.

Wij gaan er hierbij vanuit dat het ministerie de ontwikkelkosten betaald en dat zij afname van tenminste 4000 units garandeert.

Wij hopen u met deze informatie gediend te hebben en verblijven

Hoogachtend

J.B.A. van Wijk  
Voor Nedap Specials



dep. Ula  
07/04/03

Security Systems

Management Info Systems

Election Systems

Electronics, Metal and Plastic

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en  
Koninkrijksrelaties  
Mw. José Clarisse,  
Postbus 20011,  
2500 EA Den Haag

<b>Min. BZK</b>			
afdeling:	C2K/C2W		
agendano:	57580		
Ingek.:	28 FEB 2003		

Groenlo 25 februari 2003

Onderwerp: aanpassingen stemmachines voor visueel gehandicapten

Zeer geachte Mw. Clarisse,

Wij hebben met onze brief van 15 april een aanbieding gedaan voor een blinden en slechtzienden voorziening voor de Nedap stemmachines. Naar aanleiding van het gesprek KOA bij Nedap konden wij meedelen dat wij deze aanbieding kunnen herzien in verband met nieuwe technieken die wij ook voor onze machines voor de USA zullen toepassen.

Wij zullen hierop voor einde maart terugkomen eventueel in combinatie met de beantwoording van vragen betreffende de benodigde aanpassingen voor KOA.

Wij hopen u met deze informatie gediend te hebben en verblijven

Hoogachtend

J.B.A. van Wijk  
Voor Nedap ES

Specials

NA Neerlandische  
Apparaatfabriek "Nedap"  
Paradijweg 24  
NL-7140 DE Groenlo  
P.O. Box 105  
NL-7140 AL Groenlo

T +31 (0)544 47 13 17  
F +31 (0)544 46 27 45  
E info@specialswoodap.nl  
ABN-AMRO 61 53 44 079  
Handelsregister 08003836

www.nedap.com